

KÉT JUBILÁNS

Két jubiléusról akarok itt megemlékezni, akiknek ötvenéves jubileumát Kolozsvár magyar társadalma az ősszel bizonyára a legszélesebb keretekben ünnepli majd meg. Most éppen azért nem is méltatást akarok róluk írni. E cikk inspirálója az a körülmény, hogy a két jubiléus, az öreg színész és az öreg kritikus, dicsőségük egykori színhelyén, a Farkas utcai régi magyar színház előtt, a fotográfus elé állt s levétette magát. Itt találkoztak a színház előtt, amelyről most azt írják a lapok, hogy tatarozni fogják.

A két jubiléus közül az egyik: Várady Miklós. Bizonyára nem fog rám haragudni, hogy öreg színésznek mondtam. Nála ez a jelző csak külső korhatárt jelent. Azt a hatvan és egynéhány esztendő, amelyet a színpadon, töltött. Egyébként sem testiben, sem lélekben nem hajlandó vállalni az öregséget. Hetvenkilenc évét oly könnyedén hordja, mint Kinizsi a malomkövet. S amit rajta kínál: lelkének, kedélyének lenyűgöző kedvessége éppen olyan friss, üde és harmatos, mint a kupa víz, amelyet egykor a roppant erejű molnárlegény hadba vonuló uralkodójának kínált.

Ne vegye túlzásnak senki sem a Kinizsivel való összehasonlítást. Ha olyan nagy bámulattal adózunk is a fizikai erőnek s a test bravúrjainak, ne feledjük el azt sem, hogy van lélekenergia is a világon. És ebben Várady Miklós bizvást elnyeri a rekordot. 1866-ban lépett fel először Kolozsváron, s 1878-tól fogva állandó tagja a kolozsvári Magyar Színháznak. Közben játszott Szegeden, s a hatvanas évek derekán, mint Blaha Lujza állandó partnere, végigjátszotta az akkor divatozó öszszes operetteket. Budapest azonban nem tudta megtartani magának. Visszajött Kolozsvárra, visszajött Erdélybe, s az azóta lefolyt ötven esztendő alatt nincs

Erdélyben színház, ahol ne vendégszerepelt volna, s nem volt ajánlat, amely Kolozsvárról elcsábította volna.

Mi ebben a lélekenergia, azt kérdezitek? Hát az, hogy ez az öreg színész hatvanéves színi pálya után oly sok, még ki nem játszott fiatalság-tartalékot hozott át az életbe, hogy a mai kor fiataljai csak tanulhatnak tőle. A nyugdíjas színész sorsa a háború előtt sem volt fényes. Most meg valósággal rettenetes. Várady Miklós-nak fillérekből kell tengődnie. A falat kenyérért való küzdelem mégsem látszik meg rajta. Mindig gondozottan, azt mondhatnám, elragadó eleganciával és tisztasággal öltözködik. Stílusa a hetvenes-nyolcvanas évek hölgyszíveinek eszményképeit testesíti meg. Széles karimájú, fekete kalapot, fekete selyem écharpe-nyakkendőt hord. Alakja nyúlánk. Arcán nincs ránc, szemében meleg, szeretettel teljes fény csillog, ajka körül mosoly játszadozik. Mikor reggelenként kis fonott kosárral a karján elindul a maga szerény zöldségporcióját megvásárolni, felemelt fővel, tökéletes gavallérsággal és a tiszta öregség elragadó kedvességével megy végig az utcán. Egészen álomszerű jelenség. Mintha Reviczky valamelyik ábrándos kortársa került volna közénk. Lépései különös, nem is hallható melódiákhoz igazodnak. Bizonyosan lelkében csendülnek meg régi, kedves dalok. Gyönyörűséges leányarcok tűnnek fel egy-egy pillanatra előtte. A Blaha Lujzáé, a Pálmay Ilkéé... A kis fonott kosarat úgy lóbálja karján, mintha elefántcsont nyelű sétabot volna. Arcát belső öröm fénye önti el. Portoriko szivarjából talán havannák kékes füstjé száll. Bizonyosan. Egészen különös, ritka ember ő, aki nem pátoszból, hanem szíve igaz meggyőződésével mondhatja, mint ahogy mondani szokta, ha az egészsége felől érdeklődnek: — Hogy mint vagyok? Köszönöm. Ember jobban már nem lehet.

A másik jubiláns: Sebesi Samu. Ő is ötven évvel ezelőtt már színházi kritikát írt. És mint kritikus, belebolondult a színházba annyira, hogy darabjaival is érdemelten ostromolta a sikert a kolozsvári közönségtől Tíz évvel fiatalabb Váradynál. Hosszú újságírói múlt áll mögötte, amelyet Bartha Miklós *Ellenzékénél* kezdet, s több novelláskötetével Erdély legnépszerűbb no-

vellistái közé emelkedett. Sebesi Samu nem álmvilágban élő ember. Még most is csupa akarat és aktivitás. Ő maga még nem tett pontot írói működése mögé, így mi sem írhatunk róla méltatást. Még nagy meglepetéseket várhatunk ettől a hatvankilenc éves „ifjú” írótól, aki most is egy háromfelvonásoson dolgozik...

De van valami, ami az ő számára is csak múlt, s ez a Farkas utcai színház s mindaz, ami ennek a színháznak virágzásával együtt járt. Talán ezt akarta manifesztni, mikor Váradyval együtt búcsúzni ment a Farkas utcai színháztól. S lehet, hogy még egyebet is: az ő nemzedékük lelki erejét, amely, íme, ellágyulás, megtörtség nélkül áll meg egész életük összeomló műve előtt, mert ősülő fejjel is tud és akar bízni a jövőben.

1928